

Integreret plantebeskyttelse – hvad er det nu lige det er?

Med vedtagelsen af EUs direktiv for bæredygtig anvendelse af pesticider ligger det nu fast, at senest i 2014 skal alle landmænd følge de generelle principper for bekæmpelse af skadegørere.

Forskningsleder, seniorforsker Per Kudsk & seniorforsker Lise Nistrup Jørgensen
Aarhus Universitet
Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet
Institut for Plantebeskyttelse og Skadedyr
per.kudsk@agrsci.dk

Efter flere års forhandling blev EU Kommissionen, Ministerrådet og Europaparlamentet i 2009 enige om en Tematisk Strategi om Bæredygtig Anvendelse af Pesticider, som består af 4 elementer, hvoraf en ny forordning for godkendelse af pesticider er den ene, og et direktiv om en ramme for Fællesskabets indsats for en bæredygtig anvendelse af pesticider er et andet. Et af tiltagene i den sidstnævnte er, at medlemslandene senest den 30. juni 2013 skal rapportere til EU Kommissionen, hvad de har gjort af tiltag for at fremme anvendelsen af integreret plantebeskyttelse (IPM), og hvordan de vil sikre, at alle professionelle brugere af pesticider følge de generelle principper for IPM fra og med 1. januar 2014.

Integreret Plantebeskyttelse (IPM)

Begrebet IPM kan spores tilbage til 1950'erne. Den første IPM arbejdsgruppe blev dannet i 1959 i regi af den organisation, som i dag hedder IOBC. Siden

hen har en række organisationer inklusiv FAO beskæftiget sig med IPM, og alle har de udviklet deres egen definition. EUs definition på IPM kan man finde i Direktiv 91/414/EEC, som er det direktiv, der i dag regulerer godkendelsesproceduren for pesticider:

Rationel anvendelse af en kombination af biologiske, bioteknologiske, kemiske og dyrkningsmæssige eller planteavlsmæssige metoder, hvorved anvendelsen af kemiske plantebeskyttelsesmidler begrænses til det absolutte minimum, der er nødvendigt for at holde skadegørere under det niveau, hvor de forårsager økonomisk uacceptable skader eller tab.

EUs definition på IPM er ikke ændret, men den er nu udmøntet i 8 generelle principper, som alle professionelle brugere skal følge:

1. Forebyggelse og/eller bekæmpelse af skadegørere bør foregå ved hjælp af flere metoder, f.eks. sædskifte, hensigtsmæssige dyrknings-

metoder, resistente/tolerante sorter og beskyttelse af nytteorganismer.

2. Anvendelse af varslings-, prognose- og diagnosticeringsværktøjer.

3. Anvendelse af skadetærskler.

4. Ikke kemiske metoder skal foretrækkes frem for pesticider, hvis de er tilstrækkeligt effektive.

5. Smalspektrede pesticider med mindst mulig effekt på menneskers sundhed og miljøet.

6. Anvendelse af nedsatte doseringer og færre behandlinger, når det er muligt.

7. Anvendelse af resistensstrategier.

8. Baseret på optegnelser over skadegørernes forekomst og pesticidanvendelse skal brugeren kontrollere, om den anvendte strategi har virket.

De 8 generelle principper skal betragtes som et minimumskrav. Herudover kan de enkelte lande udarbejde afgrødespecifikke IPM vejledninger, som mere de-

taljeret fastlægger principperne for IPM i de enkelte afgrøder. Italien og Ungarn har i nogle år haft afgrødespecifikke IPM ordninger, der omfatter landbrugsafgrøder. Ordningerne var oprindeligt støttet via økonomiske incitamenter.

Det skal understreges, at direktivet også pålægger medlemsstaterne at sikre, at jordbrugeren har adgang til den nødvendige information, varslings- og beslutningsstøtteværktøjer og en rådgivningstjeneste, som kan bistå med vejledning om IPM. Ligeledes er det op til de enkelte lande at finde ud af, hvordan de vil implementere de 8 IPM principper, og her må man formode, at adgangen til information samt de økonomiske konsekvenser og incitamenter vil spille ind. Medlemsstaternes tiltag skal godkendes af EU Kommissionen.

Hvad betyder de 8 IPM principper for danske landmænd?

Hvad betyder så de 8 IPM principper i praksis? Eksempelvis betyder princip nr. 1, at man allerede i forbindelse med planlægningen af sædskiftet skal overveje, hvordan forekomsten og betydningen af skadegørere kan minimeres. Sædskiftet er et af de vigtigste værktøjer til at forhindre opformeringen af specielle ukrudtsarter, men også en række svampesygdomme fremmes af et ensidigt sædskifte. Opformeringen af græsukrudt over de seneste 10-15 år viser med al tydelighed, at sædskiftet ikke har været inddraget som en forebyggende foranstaltning. Implementering af princip 1 kunne f.eks. være i form af en

begrænsning i andelen af vinterafgrøder i sædskiftet. Derimod er dyrkningen af resistente kornsorter en del mere udbredt, hvilket har betydet, at merudbyttet for svampebekæmpelse reduceres og dermed også behovet for fungicider.

Et andet princip, som umiddelbart kan få effekt, er nr. 4, der foreskriver, at ikke-kemiske midler skal foretrækkes frem for kemiske midler, hvis de er tilstrækkeligt effektive. Et eksempel er radrensning eventuelt kombineret med båndsprøjtning i rækkesåede afgrøder frem for bredsprøjtning, hvor effekten ofte er den samme. Generelt er der imidlertid meget begrænset viden om, hvor effektive ikke-kemiske metoder er i praksis. Og dermed også hvad det vil koste at substituere disse metoder med de kemiske. Afhængig af om der fokuseres på sygdomme, skadedyr eller ukrudtsbekæmpelse kan inddrages forskellige tiltag. Enkeltvis vil metoderne ofte være utilstrækkelige, men i kombination vil de muligvis være konkurrencedygtige. Der findes også eksempler på, at ikke-kemiske tiltag kan virke effektivt på en skadegører og fremmende på andre.

Flere af IPM principperne lever jordbruget allerede op til, f.eks. er der adgang til en række varslings-, prognose- og diagnosticeringsværktøjer, og nedsatte doseringer er snarere reglen end undtagelsen. Med hensyn til princip nr. 3 om at anvende skadetærskler, er der stadig mange mangler på specifikke skadetærskler. Desuden er det en kendsgerning, at der i mange år ingen interesse har været for at anvende eksisterende ska-

detærskler bl.a. på grund af den udbredte anvendelse af nedsatte doseringer.

Umiddelbart vil mange nok hævde, at implementeringen af de 8 IPM principper såsom en omlægning af sædskiftet vil være forbundet med store omkostninger. Der er ingen tvivl om, at med den nuværende viden og tilgængelige teknologi, så vil det ofte være tilfældet. En af årsagerne er, at anvendelsen af IPM i landbrugsafgrøder ikke kan forventes at udløse en merpris. Forskellen i forhold til i dag er, at det skal dokumenteres, at det er tilfældet. Med anvendelse af en juridisk term kan man sige, at bevisbyrden nu er flyttet over til landmanden. En mulig styrkelse af implementering af IPM kunne være, at man via en specifik rådgivningsindsats sikrede, at man fik indbygget IPM elementer ved den årlige gennemgang af dyrkningsplanerne og drøftede, hvor der er muligt at substituere pesticidindsatsen.

Fordele og ulemper og dermed også økonomien i IPM kan kun vurderes i et flerårigt perspektiv, og på det punkt er vi desværre meget dårligt stillede i Danmark, da vi næsten ingen erfaringer har fra flerårige forsøg og demonstrationer, hvor forskellige IPM strategier er blevet afprøvet. Resultater fra udenlandske forsøg er en hjælp, men al erfaring viser, at IPM skal implementeres regionalt, fordi vækstforhold samt forekomst og betydning af skadegørere varierer meget selv indenfor forholdsvis korte afstande. ■